

Politiska riktlinjer för mandatperioden 2011-2014

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet förenas i tanken om ett hållbart och solidariskt Västra Götaland. Västra Götalandsregionen framstår idag som ett föredöme och modell för hur arbetet med regional utveckling och sjukvård kan bedrivas. Vi har i dokumentet "Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland" beskrivit de utmaningar vi har att möta under mandatperioden. I det här dokumentet beskriver vi mer utförligt hur och vad vi vill uppnå under mandatperioden. Det gör vi genom att ta sikte på följande fyra målsättningar:

- Verksamheterna ska hålla hög kvalitet och bedrivas på ett tryggt och säkert sätt
- Västra Götalandsregionen ska verka för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling som kommer alla till del
- Ett klimatsmart Västra Götaland
- Hälsa- och sjukvården ska vara lättillgänglig och ges på jämlika och jämställda villkor

För att nå våra målsättningar krävs en gemensam grund att stå på. Vi har tillsammans identifierat ett antal gemensamma utgångspunkter som är förutsättningarna för den gemensamma politik vi ska föra de närmaste fyra åren.

Det direktvalda regionfullmäktige ska vara en samlande kraft för invånarna i Västra Götaland och har stor påverkan för regionens utveckling. Regionens verksamheter ska vara under demokratiskt styre och möjliga att utveckla genom demokratiskt fattade beslut. Efter ett valresultat där ingen politisk majoritet har kunnat skapas i regionfullmäktige är det av stor vikt att fullmäktiges ansvarsfulla partier gemensamt tar ansvar för regionens utveckling.

Sjukvård ska ges efter behov, vara demokratiskt styrd och solidariskt finansierad. Ett liv i hälsa handlar om mer än att få vara frisk. Att ge människor förutsättningar att leva hälsosamt och fatta hälsokloka beslut är en del av hälso- och sjukvårdspolitiken. Det handlar också om rätten och tillgången till utbildning, ett meningsfullt arbete och ett rikt liv. Alla som bor och lever i Västra Götaland ska vara trygga i att vården finns när den behövs. Alla har rätt till en god hälso- och sjukvård som ges efter behov och är solidariskt finansierad.

Regionens samtliga verksamheter ska bidra till ett gott liv för invånarna – för hälsa och trygghet och för ett livskraftigt framtida Västra Götaland. För Västra Götalands fortsatta utveckling är det viktigt att det positiva samarbetsklimatet med andra offentliga och privata aktörer består. Det är vår ambition att ytterligare utveckla och stärka samverkan med kommunerna och övriga aktörer för att ytterligare förbättra och förstärka Västra Götaland till gagn för invånarnas möjlighet att leva det goda livet. Västra Götaland är en internationellt inriktad del av Europa. Många företag har sina marknader i huvudsak utanför landet och många har en lång erfarenhet av internationell konkurrens och marknadsföring. Den mötesplats mellan kulturer som vår del av Sverige är, kan visa sig vara den mest betydelsefulla utvecklingsfaktorn i globaliseringens tid. Rätt hanterat ger det en möjlighet att binda ihop historien med framtiden eftersom Västra Götaland alltid varit en plats för människor från olika nationer och kulturer.

Vi ska arbeta för att säkra jobb, god miljö och social trygghet även för framtida generationer. Vi vill stimulera en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att leva ett gott liv. Den hållbara utvecklingens

- sociala, ekonomiska, och ekologiska dimensioner är var för sig viktiga. Men det är endast tillsammans de bidrar till det hållbara samhället. Vår övergripande vision är ett hållbart samhälle med positiv social och ekonomisk utveckling utan negativa effekter på miljön. Målet om en långsiktigt hållbar utveckling ska vara utgångspunkten för vårt agerande och våra beslut. En av de viktigaste omställningarna för att hantera klimatkrisen är att ge fler människor möjlighet att leva miljövänligt. Omställningen till ett hållbart samhälle är en utmaning för att säkra jobb, god miljö och social trygghet även för framtida generationer.
- En hållbar utveckling kräver ett barnperspektiv på politiken. Det innebär bland annat att konsekvenser för barn ska analyseras och vägas in inför alla beslut. Om Västra Götaland är en bra plats för barn och ungdomar att växa upp på behöver vi inte känna någon oro för framtiden. Ett Västra Götaland där barn mår bra är en bra region också för de vuxna att leva i.
- Jämställdhetsarbetet kräver kunskap som ska omsättas i handling för att åstadkomma förändring därför ska särskild uppmärksamhet riktas mot jämställdhetsarbetet i planering, uppföljning och utvärdering.
- 15 **Regionen ska aktivt arbeta för en förbättrad infrastruktur och kollektivtrafik.** En väl utbyggd och fungerande kollektivtrafik underlättar för invånarna i Västra Götaland att studera och arbeta och nå kultur- fritidsaktiviteter på annan ort. Det förutsätter en kraftfull satsning på kollektivtrafik och infrastruktur för att skapa kortare restider som knyter ihop stad och land.
- 20 **Vi står för alla människors lika värde och möjligheter.** Oavsett hudfärg, ursprung, sexuell identitet, fysisk eller psykisk förmåga, ska alla människors lika värde och rättigheter respekteras. Därför inrättar Västra Götalandsregionen en tvärsektorieell Rättighetskommitté. Regionens verksamheter ska arbeta och leva upp till internationella konventioner och svensk lagstiftning. Regionens verksamheter ska ha kunskap och kompetens för att möta personer med olika sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck.
- 25 **Verksamheterna ska hålla hög kvalitet och bedrivs på ett tryggt och säkert sätt.** För att säkerställa en jämlik och jämställd vård med god tillgänglighet ska vården utföras med högsta möjliga medicinska säkerhet och kvalitet i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.
- Regionens verksamhet ska bedrivs i ekonomisk balans.**

Verksamheterna ska hålla hög kvalitet och bedrivas på ett tryggt och säkert sätt

- 5 Som en av Sveriges största välfärdsorganisationer står Västra Götalandsregionen inför stora utmaningar. För att kunna möta framtida behov med de begränsade resurser som står till buds krävs att välfärden organiseras effektivt och bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Ekonomiska utgångspunkter

- 10 Vår övergripande inriktning för den ekonomiska politiken är att regionens verksamheter ska bedrivas ekonomiskt ansvarsfullt och långsiktigt hållbart. Skattemedel ska användas effektivt och svara mot invånarnas behov. Hushållning med gemensamma resurser handlar också om att vara ansvarsfull med naturresurser.

De samlade intäkterna sätter gränser för hur stora kostnaderna kan vara. Anpassning till angivna ekonomiska ramar utgör den övergripande restriktionen vid en eventuell målkonflikt med verksamhetens omfattning. Utveckling av skattekraft och statsbidrag sätter gränser för verksamheternas volymutveckling.

- 15 Att enbart ha balans mellan intäkter och kostnader är inte tillräckligt för att uppnå god ekonomisk hushållning. Regionen har gjort, och kommer att göra ett antal åtaganden inför framtiden. Det gäller bland annat pensionsåtaganden gentemot personalen, investeringar och finansiering av infrastruktur- och kollektivtrafiksatsningar. Regionens ekonomiska resultat måste vara på en sådan nivå att såväl konjunktursvängningar som framtida åtagande kan
- 20 klaras. Genom att under ekonomiskt goda tider generera överskott och bygga upp det egna kapitalet ges möjligheter att även i tider av ekonomisk nedgång klara de åtaganden som regionen gjort på ett ansvarsfullt sätt utan att behöva vidta drastiska nedskärningar i verksamheten. Ett stort eget kapital har dock inget egenvärde utan är en del av en god ekonomisk hushållning.

- 25 Regionen ska ha en hög betalningsberedskap för att kunna hantera tillfälliga påfrestningar av likviditeten. Det innebär behov av såväl likvida medel som så kallade lånelöften från kreditgivare. Därför är det viktigt att upprätthålla regionens goda finansiella anseende och bibehålla nuvarande rating.

- 30 Behovet av sjukvård ökar på grund av befolkningsförändringar samtidigt som mer går att göra till följd av nya medicinska metoder och tekniker. Fler får allt bättre vård. Det ställer krav på att sjukvården som sektor får ökade resurser samtidigt som krav på effektiviseringar måste ställas på såväl sjukvården som övriga verksamheter. Sättet att uttrycka krav på effektiviseringar i olika verksamheter, metoder för såväl genomförande som säkerställande av hemtagningseffekter behöver utvecklas. Vi avser att återkomma med konkreta förslag.

- 35 Ett ordnat införande av nya metoder i sjukvården bygger på effektivisering, tillskott av nya resurser samt utmönstring av metoder och behandlingar med liten eller tveksam effekt. Patientsäkerhet och sjukvård av hög kvalitet kräver nya förhållningssätt. Vi vill arbeta med kvalitetsdriven verksamhetsutveckling som tar till vara på personalens erfarenheter och kunskap likväl som utvecklingen i samhället kring hur sjukvård kan bedrivas. Regionens
- 40 övriga verksamheter ska på samma sätt som sjukvården arbeta med ordnat införande av nya metoder och utmönstring av gamla metoder och arbetssätt.

Fördelningen av resurser och utformningen av olika ersättningsmodeller inom sjukvårdsområdet ska utgå från invånarnas behov av hälso- och sjukvård – inte efterfrågan av den.

- 5 Regionens budgetprocess har utvecklats successivt och har som utgångspunkt att partierna och regionfullmäktiges ledamöter ska leda processen och tydligt ta ansvar för budgetförslagen. I allt väsentligt vill vi bibehålla nuvarande arbetsätt, men liksom alla andra arbetsformer måste även budgetprocessen utvecklas och förnyas.

Utgångspunkter för den ekonomiska politiken:

- Det egna kapitalet ska som lägst uppgå till 10 procent av regionens bruttokostnad
- 10 • Regionen ska bibehålla nuvarande höga rating
- Regionen ska i ekonomiskt goda tider generera överskott och bygga upp det egna kapitalet för att i ekonomisk nedgång kunna klara åtaganden på ett ansvarfullt sätt utan att behöva höja regionskatten eller vidta drastiska nedskärningar i verksamheten
- 15 • Regionen ska ha en god betalningsberedskap under perioden genom snabb tillgång till likvida medel

Kvalitet och säkerhet

Vi vill sätta tydligt fokus på kvalitetsfrågorna. Det ska göras med invånarnas och patientens behov i centrum. Arbetet för att öka patientsäkerheten ska fortsätta. Nolltolerans för vårdrelaterade skador ska införas.

- 20 Personalens tid behöver frigöras för att kunna fokusera på vårdens och andra verksamheters huvuduppgifter som bättre hälsa, gott bemötande och god vård. Därför är det en central uppgift att minska byråkrati och krångel i organisationen.

- 25 Invånarna i Västra Götaland ska kunna ta del av kvalitetsredovisningar och jämförelser mellan olika verksamheter. Det måste bli lättare för medborgarna att hitta rätt bland olika vårdverksamheter.

Nya arbetsätt ska utvecklas med mer fokus på vårdens processer och en fungerande logistik. Målet är att skapa ökat värde för patienten, där kärnan är ständiga förbättringar och lärande av egna och andras erfarenheter. Samordning och samverkan mellan vårdens olika utförare är nyckelord för förändringen.

- 30 Vi kommer att ta initiativ i regionens styrelser och nämnder för att säkerställa att genomförandet och utvecklandet av miljöledningssystemet är samordnat med övergripande ledningssystem för verksamheten. Vi kommer att ge miljönämnden i uppgift att fortsatt samordna och stödja det interna miljöarbetet. En systematisk miljörevision ska utvecklas och
- 35 införas på försök i några av regionens verksamheter. Miljönämnden ska vara pådrivande i miljöarbetet i Västra Götalandsregionen egna verksamheter genom tydliga och mätbara mål.

Under mandatperioden avser vi att:

- påbörja systematisk miljörevision på regionens verksamheter
- förbättra vårdprocesserna och logistiken i vården
- införa nolltolerans mot vårdrelaterade skador och infektioner
- 40 • fokusera på kvalitetsdriven verksamhetsutveckling

- minska krångel och byråkrati för att ge mer tid till mötet med patienten
- förstärka insatserna för att sjukvården ska ta hand om sitt avfall och minska andelen miljöförstörande läkemedelsrester

Service

5 Regionens verksamheter bedrivs i såväl eget ägda lokaler och byggnader som i förhyrda. Vi avser göra förändringar i regionens hyresmodell och hantering av strategiska investeringar. En utgångspunkt är att försöka nå en större likställdhet oberoende av hyresvärd.

Västra Götalandsregionen arbetar aktivt med socialt och etiskt ansvar vid upphandling av varor och tjänster. Vi avser att inleda ett arbete med att göra Västra Götaland till en Fair Trade-region. Det innebär att vi tar ytterligare ett steg i arbetet med att också internationellt profilera Västra Götaland som en region som värnar demokrati, goda arbetsförhållanden, långsiktighet och miljömedvetenhet.

Serviceförvaltningen ska genomföra korrekta och bra upphandlingar samt teckna inköpsavtal som syftar till att verksamheterna ska betala rätt priser och enkelt och bekvämt få tillgång till de leveranser som behövs.

Under mandatperioden kommer regionens användande av IT inom vården och övriga verksamheter att utredas. IT är ett verktyg som, rätt använt, kan leda till stora effektiviseringar, kostnadsvinster samt underlätta arbetet för personalen. Otillfredsställande IT-lösningar och brist på support leder istället till stor frustration.

20 I Västra Götalandsregionen ska kosten ingå som en del i den medicinska behandlingen. Mathållningen inom regionens verksamhet behöver förbättras kvalitetsmässigt. Frågan om en centralisering av regionens kök ska noga prövas. Därför ska alternativ till centralisering redovisas innan beslut fattas. Ett alternativ som ska belysas är en utveckling av de lokala köken.

25 **Under mandatperioden avser vi att:**

- att driva på utvecklingen mot gröna teknologier genom tydliga och faktabaserade miljökrav vid upphandling
- ställa och följa upp sociala och etiska krav vid upphandling

Personal

30 Västra Götalandsregionen har stora möjligheter att vara en förebild som en av landets största arbetsgivare. Det kan vi vara genom att medarbetarna har inflytande över sin arbetsplats och är en aktiv del av den strategiska verksamhetsutvecklingen. Varje medarbetare är en resurs. Vi vill ta vara på och utveckla den tillgång som invånare och medarbetare med utländsk bakgrund har. Det gäller såväl språkkunskap, kulturkompetens som övrig kunskap och utbildning. Utbildning och kompetens måste löna sig och fortbildning ska synas i lönekuvertet. Vi vill också göra det möjligt för fler yrkesgrupper att kunna få betalt under specialistutbildningar som regionen har behov av. Därför ska vi utreda förutsättningarna för betald specialistutbildning även för sjuksköterskor.

40 Vi ska arbeta för att bryta den könsuppdelade personalsammansättningen inom vården. Regionen ska vara ett föredöme i att skapa möjligheter för att förena arbete med föräldraskap. Möjligheten för funktionshindrade att få jobb inom regionens verksamheter ska öka.

5 Heltid ska vara norm i regionens verksamheter. Fortfarande är alldeles för många medarbetare anställda på osäkra vikariat och tillfälliga anställningar. Genom ett systematiskt arbete med att erbjuda tillsvidareanställningar vill vi leda förändringsarbetet. En väg är att vara öppen för att pröva och utvärdera olika arbetstidsmodeller, för att behovet av en verksamhetsanpassad bemanning och schemaläggning ska kunna kombineras med medarbetarnas behov.

Ett bra ledarskap är en förutsättning för att personalen ska fungera som en verksam enhet och det måste präglas av genusmedvetenhet. Ett genuskompetent ledarskap skapar större dynamik på arbetsplatsen. Ett bra ledarskap är också en grund för att det finns kompetens för att hantera mobbing på arbetsplatsen.

10 Västra Götalandsregionen ska ge stödinsatser för att personer med utomeuropeiska utbildningar kan bli certifierade enligt socialstyrelsens krav.

Under mandatperioden avser vi att:

- värdera utbildning, erfarenhet och kompetens högre än idag
- 15 • göra det möjligt för fler yrkesgrupper att kunna få betalt under specialistutbildningar som regionen har behov av
- erbjuda alla anställda möjlighet till heltidstjänst
- pröva olika arbetstidsmodeller inom vissa av regionens verksamheter
- minimera kostnaderna för bemanningsföretag genom aktiva åtgärder
- all personal med ledande befattning ska få utbildning i genuskompetent ledarskap

Västra Götalandsregionen ska verka för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling som kommer alla till del

5 En hållbar utveckling tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter. Den hållbara utvecklingens sociala, ekonomiska, och ekologiska dimensioner är var för sig viktiga. Men det är endast tillsammans de bidrar till det hållbara samhället.

En god ekonomi där resurser fördelas solidariskt utifrån behov skapar förutsättningar för ökad social rättvisa. Genom att stödja dem med sämst utgångsläge minskar vi klyftorna mellan människor i samhället. Då skapas förutsättningar för en ökad delaktighet i samhällslivet.

10 Regionens uppdrag är att bedriva hälso- och sjukvård och att verka för regional utveckling. Uppdragen är nära sammankopplade och i hög grad förutsättningar för varandra. Därigenom kan regionen bidra till goda livsvillkor, minska segregering och otrygghet och motverka ohälsa och bidra till en hållbar utveckling. Verksamheten inom kultur, miljö och regionutveckling syftar till att skapa tillväxt, mänskliga upplevelser och hållbar utveckling. Vår politik består i att skapa goda förutsättningar för kommunikation, utbildning, positivt företagsklimat, bra miljö, rikt kulturliv och god samhällsservice.

15 Västra Götalandsregionen ska fortsätta främja den starka näringslivsutveckling som finns i regionen. I Västra Götalandsregionen är drygt 26 000 personer anställda inom turismnäringen och det är en bransch som stadigt växer. Den upplevelsebaserade industrin är i princip gränslös när det gäller nya utvecklingsområden. Västsvenska turistrådets systematiska arbete med att synkronisera turisminformationen har varit en framgång. Vår uppgift är att se till att den marknaden växer utan att göra intrång eller exploatera miljö, djur- och naturliv eller kulturarv.

25 Vi också har lagt grunden för att bli världsledande på sälja effektiva lösningar för minskat fossilberoende inom både transportsektorn och byggbranschen. Vi vill fortsätta den utvecklingen genom att utveckla fler program för företagsutveckling inom miljöteknikområdet. Genom att öka de långsiktiga etableringsmöjligheterna för företag som utveckla energisparande teknik skapar vi jobb för framtiden.

30 Bristen på riskvilligt kapital är ett av de stora problemen för framför allt nya småföretag. Fonder som ett instrument i regionalt utvecklingssyfte är inget nytt och har använts effektivt för att skapa riskkapital för att främja den lokala ekonomin. Vi vill under mandatperioden medverka till att etablera regionala fonder.

35 Vi har ett ansvar för den biologiska mångfalden i Västra Götalandsregionen, framför allt i havet, våra insjöar och vattendrag. Situationen för ekosystemet i havet är allvarlig och förutsätter att vi i samarbete med kommunerna, länsstyrelsen och näringslivet för att arbeta med kunskapsspridning, opinionsbildning och skydd av särskilt utsatta områden. Arbetet för en hållbar turism ska intensifieras då den växande turistnäringen är ett utvecklingsområde samtidigt som det ökar belastningen på områden vid kust och insjö.

Ett sammanhållet Västra Götaland

40 Regional utveckling sker i samspel. Idag finns i Västra Götaland resurser för en fortsatt och mer kraftfull regional utvecklings- och tillväxtpolitik. För att skapa mesta möjliga utveckling av tillgängliga resurser har Regionen en viktig uppgift att stärka och samla de aktörer som är involverade i Västra Götalands utveckling.

Västra Götaland består av såväl landsbygd som storstad. Ökad rörlighet och större och mer robusta arbetsmarknadsregioner är nödvändigt för att utveckla hela Västra Götaland. Genom att de lokala arbetsmarknaderna utvidgas, samt att banden mellan dem stärks, skapas ett Västra Götaland där invånare och verksamheter i alla delar får bättre möjligheter att samverka.

Forskning och utbildning är nyckeln till regional utveckling

En högre utbildningsnivå och en hög standard inom forskning och utveckling är nödvändig för att Västra Götaland ska kunna hålla en hög konkurrensförmåga. Kompetensutveckling ska vara tillgänglig för alla, både i utbildningssystemet och i arbetslivet. Västra Götalandsregionen ska spela en aktiv roll för utveckling av samverkan mellan utbildningsaktörer och näringsliv för att tillgodose och styra kompetensbehoven i arbetslivet.

Högskolornas och universitetens samverkan med näringsliv och offentlig sektor ska utvecklas, bland annat för att motsvara framtida krav från arbetsmarknaden. Folkhögskolorna är en viktig länk mellan kommunal utbildningsverksamhet och högre utbildning.

Folkhögskolorna fyller en viktig funktion för dem som av olika anledningar inte har kunna uppnå fullgoda gymnasiebetyg. Folkhögskolan har också en stor betydelse för integrationen då studenter med utländsk bakgrund har möjlighet till validering och vidareutbildning av tidigare kunskaper. Det livslånga lärandet har en positiv betydelse för folkhälsan och regionens folkhögskolor utgör därför en viktig del av det regionala folkhälsoarbetet.

Att hålla en hög nivå inom utbildning och forskning är en av de långsiktigt viktiga utvecklingsfrågorna för Västra Götaland. Regionen ska medverka till ökad samverkan inom strategiska forsknings- och utvecklingsområden. Insatser som stödjer västsvenska aktörers delaktighet i såväl nationella som europeiska och internationella forskningsprogram är fortsatt prioriterade för att bättre utnyttja möjligheterna till finansiering av forskning förlagd till Västra Götaland.

Vi avser fortsätta Västra Götalandsregionens arbete inom det medicinska området genom ökad satsning på forskning inom medicin och biomedicin. Sådana satsningar ökar också möjligheterna att attrahera de internationella företagens forskning och utveckling.

Vi vill att Västsverige ska bli en betydande aktör inom verksamhetsforskning inom sjukvård och offentlig sektor och delta i internationell forskning och nätverk. Det vi avser rör allt från vårdmiljöer och byggande till forskning kring vårdepisoder och processer, till medicinsk säkerhetsforskning och medicinsk utbildning/inläring.

Västra Götalands utveckling är beroende av utvecklingen i vår omvärld

Västra Götalands utveckling är beroende av utvecklingen i vår omvärld. Västra Götaland är en modern och konkurrenskraftig industriregion, men också unik i struktur och förutsättningar i förhållande till andra regioner i Sverige.

Västra Götaland har en arbetsmarknad med företag inom exempelvis fordonsindustrin med underleverantörer som konkurrerar på en global marknad. En av de stora utmaningarna för regionens basindustri handlar i hög grad om konkurrensförmåga vad gäller kompetens på arbetskraft, forskning och utvecklingsmöjligheter, infrastruktur etcetera. Regionen arbetar också för att bredda näringslivet och därmed minska sårbarheten i ekonomin. En viktig del i detta är att stimulera gröna näringar och företag med landsbygden som bas.

Ett utökat och utvecklat samarbete med andra regioner i Europa och globalt är viktigt för att fördjupa bland annat handel, kulturellt samarbete, universitetsutbyte, näringslivsrelationer och

turism. Inte minst viktigt är det med regioner i vårt närområde som Östfold- och Osloregionerna.

Under mandatperioden avser vi att:

- 5 • initiera en ökad satsning på forskning till nytta för den egna verksamheten och för näringar
- tillsammans med kommuner, arbetsmarknadens parter, högskolor och universitet vara aktiva för att tillgodose yrkeskompetensbehovet i arbetslivet
- 10 • vidareutveckla kontakterna med andra regioner i Europa och globalt för att fördjupa bland annat handel, kulturellt samarbete, universitetsutbyte, näringslivsrelationer och turism

En framgångsrik kulturregion

15 Alla medborgare ska aktivt kunna delta i kulturlivet. I hela regionen ska det finnas levande kulturliv som stimulerar till kreativitet och förnyelse. Kulturen i Västra Götaland ska såväl inspirera som inspireras av och bidra till den nationella och internationella kulturen. Västra Götalands tydliga kulturprofil ska utvecklas ytterligare. Särskild vikt ska läggas vid att stärka barn- och ungdomskulturen.

20 Det måste finnas förutsättningar för såväl amatörer som professionella konstnärer, andra fria kulturutövare, eldsjälar och ideella föreningar så att de alla kan berika vårt kulturliv på olika nivåer. Ett mångfacetterat föreningsliv och en levande folkbildning genom studieförbund och folkhögskolor, är en förutsättning för att alla invånare ska ha ett rikt och varierat liv.

Öppenhet inför fler kulturuttryck och bättre nyttjande av ny teknik ökar möjligheterna för fler att skapa och ta del av kulturella upplevelser. Vi föreslår därför att det skapas ett "Virtuellt Kulturhus" där tillgång ges till regionens kulturverksamheter.

25 Kulturturism har goda förutsättningar att utvecklas till en kraftfull näring. Vi ser det som angeläget att förutsättningarna förbättras för att det ska växa fram fler företag inom kultursektorn. Kulturen bidrar till tillväxt. Kulturlivet och upplevelseindustrin är en bransch som skapar helt nya arbetstillfällen. Kulturnäringen bör bemötas som en betydelsefull kraft och tillväxtmotor.

30 Västra Götalandsregionen har skaffat sig en stabil position som föregångare i utvecklandet av kulturverksamheten. Vi avser slå vakt om tidigare satsningar inom kulturen och den framgångsrika kulturpolitik regionen fört. Kultursektorn ska vidga samarbetet med kommunerna och andra aktörer inom den kulturella sfären.

Under mandatperioden avser vi att:

- 35 • tillgängliggöra kulturen genom fler kulturella mötesplatser och "virtuella kulturhus"
- utveckla regionens samspel med kommunerna, staten och det civila samhället inom ramen för den så kallade samverkansmodellen
- förstärka barn- och ungdomskulturen
- arbeta för ökad jämställdhet inom kultursektorn

Ett klimatsmart Västra Götaland

5 Klimatet är en ödesfråga för framtiden och Västra Götalandsregionen tar ansvar för att där det är möjligt att leva, verka och resa klimatsmart här. Klimatstrategin ger en strukturerad plan för hur regionen tillsammans med andra aktörer ska arbeta med klimatfrågan för att nå våra högt uppsatta mål. Det gäller såväl individen som företag och politik, på lokal, nationell och global nivå. För att vara framgångsrika i arbetet med en hållbar utveckling krävs att regionen är aktiv i det internationella samarbetet. Regionen har tillsammans med andra aktörer en viktig uppgift i arbetet med att hantera klimatförändringarnas följdverkningar.

10 Vi ska vara aktiva i arbetet för en positiv miljö- och klimatutveckling. Det handlar inte bara om att göra rätt utan också om att sluta göra fel. Vi ska ge stöd till forskning och utveckling av förnybar energi, energieffektivisering och förbättrade transporter. Det är en viktig bas för genomförandet av klimatstrategin. Det stärker näringslivets konkurrenskraft på den globala marknaden..

15 De verksamheter som Västra Götalandsregionen bedriver och finansierar ska ha en tydlig miljöprofil och bedriva ett aktivt miljöarbete. Vi ska nå målet att våra verksamheter ska vara fria från fossil energi 2020 genom att energieffektivisera våra fastigheter, öka utbyggnaden av solenergianläggningar, fortsätta bygga ut produktionen och distributionen av biogas, bygga ut kollektivtrafiken och använda effektiva och hållbara transporter

20 Vi vill främja en hållbar livsmedelsindustri både inom jordbruks- och fiskesektorn. Regionens ska utnyttja sin möjlighet att som stor inköpare ställa höga krav på etik och miljö vid upphandling av såväl varor som tjänster. På så vis bidrar regionen till att förbättra miljömässig och social hållbarhet.

Kollektivtrafik

25 Kollektivtrafiken är en samhällsservice som är en viktig del i arbetet för bättre miljö, jämställdhet, hälsa och trafiksäkerhet. Då inriktningen är att regionen kommer att ta över hela ägarskapet för Västrafik behöver formerna för det strategiska arbetet och samverkan med kommunerna ses över. Vi avser att inrätta en kollektivtrafiknämnd med ansvar för övergripande strategiskt arbete och samverkan med kommunerna. Kollektivtrafiknämnden inrättas under våren 2011. Frågan om kopplingen mellan kollektivtrafiknämnden och
30 hållbarhetsberedningen ska preciseras.

Fler ska kunna ta sig till arbete, kultur och studier eller fritidsaktiviteter utan att behöva använda bil. Planering av kollektivtrafik till arbetsplatser måste förbättras. Inte minst till kvinnodominerade arbetsplatser är planeringen idag bristfällig. En billigare kollektivtrafik är ett sätt att göra kollektivtrafiken till förstahandsvalet för resenären men sänkta priser får inte
35 innebära minskad utbyggnadstakt eller sämre kvalitet. För att göra resor till arbete, studier och fritidssystemer mer prisvärda ser vi behovet av en samlad översyn av prisbildningen.

Regionen har med inriktningen om att bli ensam huvudman för kollektivtrafiken i Västra Götaland åtagit sig ett uppdrag att inte bara förvalta nuvarande kollektivtrafik utan också göra nödvändiga utbyggnader för att leva upp till de målsättningar som beskrivs i K2020 och andra
40 motsvarande dokument i Västra Götaland.

Infrastruktur

Väl fungerande infrastruktur är en förutsättning för att stärka näringslivets utveckling och skapa en hållbar tillväxt. Infrastrukturen ska utvecklas i hela Västra Götaland. Vägar och transportsystemens utbyggnad är i sig inget självändamål. Utgångspunkten är människors

5 behov av arbete, studier, fritidsaktiviteter, och behovet av hållbara godstransporter. Västra Götalandsregionen har ansvaret för den regionala infrastrukturen och därigenom möjligheten att tillgodose behovet för människor att röra sig allt längre för att hitta jobbet eller boendet som passar just dem. Vi ska också ta hänsyn till att en växande andel av befolkningen har behov av en fungerande cykelinfrastruktur.

10 Större arbetsmarknadsregioner och ett fungerande näringsliv ställer krav på bättre kommunikationer och hållbara transporter. För att klara det åtagandet krävs ökat fokus på insatser där de gör mest nytta. Det västsvenska infrastrukturpaketet innebär stora investeringar i en utbyggnad av järnväg och väg. Investeringar i bättre kommunikationer och transporter ska ha ett hållbarhetsperspektiv. Det uppnås bland annat genom att fler reser kollektivt samt att fler godstransporter sker med spårbunden trafik istället för på väg. Vi ser på infrastrukturen i Västra Götaland som ett sammanhängande system där järnväg, väg och sjöfart måste samverka för att minska miljöpåverkan och skapa effektiva transporter.

15 Den regionala infrastrukturplanen ligger fast. De delregionala målbilderna och införandet av trängselavgifter ställer krav på en kraftfull utbyggnad av kollektivtrafiken. Framkomlighet och trafiksäkerhet på E20 måste säkerställas. Vi avser därför verka för att E20 snarast byggs ut i enlighet med trafikverkets plan. Vad gäller tvärförbindelse E20/R40 är det vår ambition att vidta trafiksäkerhetsåtgärder i befintlig vägsträckning. Vi har beredskap inför framtida satsningar såsom förskotteringar och medfinansieringar inom infrastrukturuppbyggnad av vägar och järnvägar. Regionen är öppen för att det även kan gälla vattenvägar och hamnar samt större flygplatser. För internationellt utbyte och långväga inrikes resor krävs tillgänglig och väl fungerande flygtrafik som det går snabbt att ta sig till med kollektivtrafik.

20 Långsiktig hållbarhet måste alltid vara ledstjärnan vid investeringar i vägar och järnvägar samt utbyggnad av kollektivtrafik. Det innebär satsningar som ökar framkomligheten för kollektivtrafik och som för över mer trafik till järnväg. Det kräver samverkan med andra aktörer och samordning av insatser. Vi vill utveckla infrastrukturen på våra inre vattenvägar i Västra Götalandsregionen. Sjöfarten har en stor outnyttjad potential där det är möjligt att flytta gods från väg genom att använda redan befintliga farvatten.

30 En fortsatt satsning på utbyggnad av IT-infastrukturen är en viktig förutsättning för hållbar utveckling och tillväxt i hela Västra Götaland.

Under mandatperioden avser vi att:

- stimulera produktion av närproducerad och ekologisk mat
- fortsätta arbetet med energieffektivisering i egna och förhyrda lokaler
- 35 • använda regionens egen verksamhet för att driva på införandet av nya kretsloppsvänliga energislag från till exempel jord, skog, sol, vind och vatten
- bygga ut kollektivtrafiken för att göra det lättare, snabbare och bekvämare att resa
- se över prisbilden på regionala resor i syfte att göra resor till arbete, studier och fritidssysselsättningar mer prisvärda och öka resandet med kollektivtrafiken
- förenkla Västtrafiks biljettsystem

Hälso- och sjukvården ska vara lättillgänglig och ges på jämlika och jämställda villkor

5 Alla har rätt till en god hälso- och sjukvård som ges efter behov och är solidariskt finansierad. Trycket på nya resurser till sjukvården kommer dels från demografiska faktorer del av den medicinska och tekniska utvecklingen. Den medicinska kunskapen och standarden höjs för varje år, nya läkemedel nya metoder samt riktlinjer från socialstyrelsen.

10 För bästa möjliga vård krävs ett systematiskt arbete med att säkerställa vårdens kvalitet och patientsäkerhet. Det är ett arbete som måste bedrivas metodiskt och med patientens bästa i fokus. Socialstyrelsens föreskrift God vård - om ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i hälso- och sjukvården, är vägledande, liksom regionstyrelsens beslut om handlingsprogram för God Vård.

15 För att säkerställa en jämlik och jämställd vård med god tillgänglighet ska vården utföras med högsta möjliga medicinska säkerhet och kvalitet i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Många människor använder sig av komplementärmedicinska behandlingsmetoder. Regionen ska ha en öppenhet för utövare av metoder som bygger på vetenskap och beprövad erfarenhet som kiropraktik och naprapati.

20 Vi vill ha ett sammanhållet hälso- och sjukvårdssystem som bygger på samarbete mellan olika vårdgivare, inte konkurrens. Alternativ till offentliga driftsformer kan tillföra ett mervärde för regionen genom till exempel bättre kvalitet, bättre tillgänglighet, bättre arbetsmiljö och delaktighet för personalen eller lägre kostnader. Privatfinansierade patienter får inte ha en utträngande effekt. Regionens avtalsparter ska inte kunna ha en kö för offentligt finansierade patienter och en annan för privatfinansierade. Vid regionens egna sjukvårdsverksamheter ska privatfinansierade patienter inte förekomma.

Patienten i centrum

25 Vårdverksamheterna i Västra Götalandsregionen ska ha ett köfritt arbetssätt. Väntetiderna för diagnostik och bedömning ska kortas. Tid för besök eller behandling ska ges när behov har konstateras. Patienten slipper på så vis att leva i ovisshet om när, eller om vård kommer att erbjudas. På så vis blir patienten delaktig i planeringen av sin vård. Genom att arbeta mer planerat kommer vårdgarantin fungera fullt ut. Vårdgarantin är en patienträttighet där varje

30 enskild patient ska kunna garanteras vård inom uppsatta garantigränser. För att regionens resurser ska utnyttjas fullt ut krävs gemensam planering och koordinering av verksamheterna.

En patient som löpande får korrekt information känner sig också trygg. Det gäller när en operation ska ske, hur en remiss hanteras och vilka alternativ som erbjuds.

35 Väntetiderna vid akutmottagningarna ska kortas i enlighet med de måltal som har beslutats. Det är inte acceptabelt med väntetider som motsvarar en normal arbetsdag. Patienten ska få besked direkt om hur lång väntetiden kan förväntas vara för att få träffa en läkare eller sjuksköterska. Är åkomsten av ett slag som bör hänvisas till primärvården ska tid erbjudas och bokas på vårdcentral eller jourcentral.

40 Vid utskrivning från sjukhus ska vårdplanering, innehållande bland annat rehabilitering, hjälp i hemmet och återbesök, ske så att patienten känner sig trygg även vid hemkomst.

IT-tjänster som "mina vårdkontakter" och sjukvårdsrådgivningen 1177 är viktiga verktyg för patienten. De ska utvecklas så att allt fler tjänster och möjligheter ska erbjudas för att underlätta information och kontakt med vården.

5 Ett övergripande mål för en rehabiliterings- eller habiliteringsinsats är att förbättra brukarens livskvalitet. Individuella rehabiliteringsplaner är viktigt inte minst för kroniskt sjuka. Resurserna för deltagande i rehabiliteringsprogram till personer inom målgruppen ska öka. Erfarenheter och kunskaper från Gröna Rehab ska tas tillvara med målet att införa liknande verksamheter på fler ställen i regionen och göra dem tillgängliga för patienter med dessa behov.

10 Valfrihet ska råda inom sjukhusvården. Sjukvården får inte begränsa den enskildes val till ett visst geografiskt område. Patienter som har behov av högspecialiserad vård ska ha större möjligheter att välja var man vill få sin vård. Eventuella listningar eller områdesansvar är inte skäl nog att neka en patient att få vård vid en av patienten vald vårdenhet.

Under mandatperioden avser vi att:

- 15
- korta väntetiderna inom akutsjukvården så att kontakt med läkare sker inom en timme för minst 90 procent av patienterna
  - satsa mer på grön rehabilitering

Jämlig hälsa

20 Västra Götaland ska ge goda förutsättningar att leva ett liv i hälsa. God hälsa är ojämnt fördelad. Arbetet för jämlig hälsa kräver tidiga insatser och en helhetssyn på människan. Det kräver samarbete med såväl kommuner och andra organisationer.

25 Genom att fördela våra gemensamma resurser till de människor och områden som är i störst behov av samhällets insatser, ökar vi människors möjlighet till en god hälsa. Människor ska, oberoende av bakgrund, få behandling efter behov och på lika villkor. Jämlighet i vården måste följas upp för att säkerställa att alla behandlas på lika villkor. Vi avser att återkomma med ett förslag om hur vi på ett samlat sätt ska arbeta med jämlig hälsa i Västra Götalandsregionen.

30 Vi vill utveckla former för så kallade hälsonav. Det innebär en utökad samverkan mellan bland annat kultur, idrotts- och föreningsliv och hälso- och sjukvård. Hälsonaven ökar möjligheterna för människor att ta egenansvar för hälsa och välmående. Arbetet ska bedrivas i partnerskap med berörda organisationer och i samverkan med kommunerna, utifrån den enskilda människans behov och livssituation. Det möjliggör närvaro på fler arbetsplatser, skolor och i idrotts- och fritidsaktiviteter än idag.

35 Utgångspunkten för Västra Götalandsregionens hälsopolitiska arbete ska vara det övergripande nationella folkhälsomålet med dess elva målområden. Kultur som en del av hälso- och sjukvården anses ha hälsobringande effekter liknande dem man får av fysisk aktivitet. Erfarenheterna från det forskningscentrum som finns på Göteborgs universitet ska vara vägledande för regionens fortsatta arbete med kultur och hälsa.

40 Trots låga avgifter inom vården kan även de små kostnaderna ibland vara orsak till att vård inte söks när den behövs. Under mandatperioden avser vi att pröva möjligheten att införa avgiftsfri vård på den vårdcentral patienten är listad på.

Ungdomsmottagningarna spelar en viktig roll för att möta ungdomars behov. Uppdraget gäller ungdomar upp till 25 år. Vi avser att utreda förutsättningarna för avgiftsfria besök till ungdomsmottagningarna i Västra Götaland

5 För att stärka den förebyggande tandvården och grundlägga goda vanor förlängdes den fria barn- och ungdomstandvården i Västra Götaland. Det har inneburit att fler har god munhälsa. Vi vill gå vidare och förlänga den fria barn- och ungdomstandvården upp till 25 år.

De vårdcentraler som vill bli HBTq-certifierade enligt RFSLs normer ska få kompetensstöd av rättighetskommittén för att kunna genomföra en sådan certifiering.

Riktlinjer för vård av papperslösa ska följas.

10 **Under mandatperioden avser vi att:**

- att stärka det förebyggande arbetet genom att inrätta "hälsonav"
- utreda förutsättningarna för avgiftsfria besök till ungdomsmottagningarna i Västra Götaland
- stärka skolhälsovården i samverkan med kommunerna
- 15 • förlänga den fria ungdomstandvården för alla upp till 25 år

Närsjukvård

Primärvården i Västra Götaland ska kännetecknas av trygghet och kontinuitet. VG-primärvård ska fortsätta förbättra tillgängligheten inom primärvården. Krav- och kvalitetsboken kommer årligen att utvärderas. Frågan om sjukgymnastik ska ingå i VG-primärvård eller ej ska prövas.

20 Vi avser att se över tillgången till psykolog och annan beteendevetenskaplig kompetens på vårdcentralerna. Vi avser också att se över möjligheten att erbjuda individuella hälsoplaner. Det ska finnas minst en vårdcentral i varje kommun.

25 Lokalsjukhusen spelar en viktig roll för äldre och sjuka när det gäller återkommande omhändertagande. Väl fungerande lokalsjukhus skapar förutsättningar för ökad livskvalitet genom att den vård som behövs ofta kan göras i patientens närhet. Vi avser att säkerställa och utveckla lokalsjukhusens roll i en väl fungerande sjukvårdskedja. Ett sätt kan vara att inrätta särskilda styrelser med uppgift att utveckla sjukhusen för att möta behoven av närsjukvård. I arbetet med framtidens sjukvård ska medborgardialog ske för att forma innehållet i den nära sjukvården. Kommunerna spelar en viktig roll i arbetet för att säkerställa en väl fungerande
30 närsjukvårdskedja. Upphandling kan vara medel för att utveckla lokalsjukhusen.

Psykisk hälsa och sjukdom

Vårt mål om ett ökat psykiskt välbefinnande hos invånarna ska kännetecknas av en helhetssyn på patienten och hennes sjukdom. Det förutsätter en fungerande samverkan mellan olika vårdnivåer med den enskilda individens behov i centrum. Det finns brister i tillgängligheten
35 och tillgången till psykiatrisk vård. Arbetet med att minska köer och väntetider ska fortsätta. Den neuropsykiatriska vården behöver förstärkas under mandatperioden.

Prehospital vård

Prehospital vård är ett utvecklingsområde där ny teknik och nya vårdmetoder snabbt
40 introduceras. Ambulanserna går mer och mer mot att bli rullande akutmottagningar. Det etableras direktinläggning in i sjukhusen som inte går via akutenheterna efter att vårdinsatser

startas redan i ambulansen. Utvecklingen kräver att regionen håller hög standard på bilar, medicinsk teknik och kommunikation samt att personalkompetensen matchar utvecklingens krav. Den prehospitla vården kan behöva förstärkas vad gäller ambulanshelikopterkapacitet. Det bör ske genom samarbete med kringliggande landsting och på ett nationellt plan.

5 **Under mandatperioden avser vi att:**

- öka möjligheten till hembesök i hela Västra Götaland
- stärka närsjukhusens roll för människors behov av vardagssjukvård i närområdet